

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 30.10.1996
COM(96) 488 def.

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE
AAN DE RAAD EN HET EUROPEES PARLEMENT

DE VISSERIJOVEREENKOMSTEN

Situatie en vooruitzichten

INLEIDING

De Raad heeft in een resolutie van 3 november 1976¹ de aangezet gegeven tot het sluiten van visserijovereenkomsten. De Commissie vindt de twintigste verjaardag daarvan de geschikte aanleiding voor een bezinning omtrent haar externe visserijbeleid².

DEEL I

1.1 Visserijovereenkomsten 1977-1996: een overzicht

Het officiële begin van de visserijovereenkomsten is de resolutie van de Raad van 3 november 1976 waarbij de Lid-Staten hun visserijzones langs de kusten van de Noordatlantische Oceaan en de Noordzee met ingang van 1 januari 1977 uitbreidden tot 200 mijl. Deze maatregel is genomen om de belangen van de Gemeenschap te beschermen na de door talrijke landen eenzijdig getroffen beslissing om hun soevereiniteit uit te breiden tot 200 mijl van hun kust, waardoor de traditionele visserijactiviteiten van communautaire vissersvaartuigen dreigden te worden afgebroken. Tegelijk is verklaard dat, enerzijds, de exploitatie van de visbestanden in de communautaire visserijzone van 200 mijl door vissersvaartuigen van derde landen moest worden geregeld in overeenkomsten tussen de Gemeenschap en de betrokken derde landen en dat, anderzijds, via passende communautaire overeenkomsten moest worden gewaarborgd dat de vissers uit de Gemeenschap hun bestaande rechten in de wateren van derde landen behielden en nieuwe rechten verkregen.

Dit beleid van visserijovereenkomsten was noodzakelijk om het behoud te waarborgen van een belangrijk deel van de visserijsector, die zorgt voor een vitale economische activiteit, *ergo* werkgelegenheid, in de Gemeenschap als geheel en in de van de visserij afhankelijke kustregio's in het bijzonder. Bovendien is het een belangrijke factor van zekerheid waar het gaat om de voorziening van de Gemeenschapsmarkt met visserijprodukten.

De eerste visserijovereenkomsten die de Gemeenschap sloot, betroffen exclusief de Noordzee. Later volgden andere wateren. Momenteel heeft de Gemeenschap 26 overeenkomsten lopen, waarvan 15 met landen van Afrika en de Indische Oceaan, 10 met landen van het Noordatlantische gebied, met inbegrip van 5 in de Oostzee, en één met een land in Latijns-Amerika.

¹ PB nr. C 105 van 7.5.1981.

² Het werkdokument "Visserijovereenkomsten" van de diensten van de Commissie voor de studiebijeenkomst van het Europees Parlement op 13 en 14 mei 1996 in Quimper kan in aanvulling op deze mededeling worden gelezen.

De aard en de werkingssfeer van de visserijovereenkomsten hebben sinds de invoering ervan een gestage evolutie doorgemaakt. De toetreding in 1986 van Spanje en Portugal, die over een uitgebreid netwerk van akkoorden beschikten, en recenter van Finland en Zweden, heeft de ontwikkeling van de communautaire overeenkomsten een nieuwe impuls gegeven. De begrotingsmiddelen voor de internationale visserijovereenkomsten die voor de Gemeenschap uitgaven meebrengen, zijn van 6 miljoen ecu in 1981 gestegen tot 280 miljoen ecu in 1996 en de daarmee samenhangende vangstmogelijkheden van 13 900 brt tot 132 000 brt (waarbij de extra quota van 136 600 ton in Groenland nog moet worden opgeteld).

Te vermelden is voorts dat de Raad de Commissie mandaat heeft verleend om met landen van Latijns-Amerika, Afrika en andere regio's over nieuwe overeenkomsten te onderhandelen³.

1.2 Aard van de overeenkomsten

Typologie

Er is geen "universeel" overeenkomststype. De afzonderlijke overeenkomsten zijn telkens een afspiegeling van de specifieke oogmerken en economische belangen van de beide overeenkomstsluitende partijen. Toen in mei 1994 de overeenkomst met Argentinië werd gesloten waarin de oprichting van tijdelijke samenwerkingsverbanden en gemengde vennootschappen wordt aangemoedigd, werd deze als "overeenkomst van de tweede generatie" bestempeld en kregen alle eerdere overeenkomsten de kwalificatie "klassiek" of "van de eerste generatie".

De overeenkomsten die de Gemeenschap in het kader van het externe visserijbeleid met derde landen heeft gesloten, zijn in enkele grote categorieën onder te brengen.

Het betreft:

- de overeenkomsten op basis van wederkerigheid, waarbij de Gemeenschap haar partners vangstmogelijkheden in de wateren van de Lid-Staten verleent in ruil voor gelijkwaardige mogelijkheden voor communautaire vaartuigen in de wateren van de partners (Noorwegen, de Faeröer, IJsland en de Baltische Republieken);
- de overeenkomsten waarbij communautaire vaartuigen toegang krijgen tot overschotbestanden in de wateren van derde landen (VS⁴, Canada⁵);

³

Mandaten voor nieuwe overeenkomsten:

Latijns-Amerika:	Chili, Peru, Ecuador, Colombia, Venezuela, Uruguay
Afrika:	Gabon, Zuid-Afrika, Mozambique, Namibië
Andere:	Polen, Rusland, VS

⁴

Verstreken einde 1993.

⁵

Heeft de overeenkomst van 1992 nog niet geratificeerd.

- de overeenkomsten waarbij tegen een financiële vergoeding toegang tot de bestanden wordt verkregen (ACS-landen van Afrika en de Indische Oceaan, en, in zekere zin, Marokko);
- de overeenkomsten waarbij tegen een financiële vergoeding en toegang tot de markt, via een vergunningstelsel en samenwerkingsverbanden toegang tot de bestanden wordt verkregen (Groenland);
- de overeenkomst met Argentinië, in het kader waarvan gemengde vennootschappen en tijdelijke samenwerkingsverbanden worden opgericht.

Elk van deze categorieën heeft haar eigen, specifieke achtergrond die het bestaan ervan verklaart: bepaalde visserijtradities en regelingen met een lange geschiedenis, het ontwikkelingsniveau van de visserijsector in het partnerland of het feit dat bepaalde visbestanden zich zowel in de wateren van de Gemeenschap als in die van het partnerland ophouden.

Het richtsnoer dat de Raad in oktober 1990 goedkeurde voor de onderhandelingen met landen van Latijns-Amerika gaf een eerste belangrijke koerswijziging van het Gemeenschapsbeleid inzake visserijovereenkomsten aan, namelijk het streven om de commerciële mogelijkheden te benutten die aanwezig waren in landen met een reeds goed ontwikkelde visserijsector. Het nieuwe van deze benadering was vooral dat niet langer via een vergunningstelsel toegang tot de visbestanden in de wateren van de betrokken landen zou worden verkregen, doch via de oprichting van gemengde vennootschappen en tijdelijke samenwerkingsverbanden van reders uit de Gemeenschap en partijen in de visserijsector van de betrokken derde landen.

1.3 Basisbeginselen

De onderhandelingen over visserijovereenkomsten worden gevoerd op basis van de onderhandelingsrichtsnoeren die de Raad vaststelt. Zij steunen met name op de beginselen van het VN-Zeerechtverdrag en, wanneer er ACS-staten bij betrokken zijn, op de bepalingen van het ACS/EU-Verdrag. Er wordt rekening gehouden met de respectieve rechten en verplichtingen van de kuststaten en de Gemeenschap, in het bijzonder met de verplichting om op internationaal niveau samen te werken. Eén van de voornaamste bekommernissen is de instandhouding en de rationele en duurzame exploitatie van de betrokken visbestanden te garanderen.

Wat betreft de visserij op bestanden die de behoeften of de vangstcapaciteit van de kuststaten te boven gaan (overschotbestanden), gelden de relevante bepalingen van artikel 62 van het VN-Zeerechtverdrag (UNCLOS) en van het Verdrag van Lomé tussen de ACS-Staten en de EG als basis voor overeenkomsten.

De visserijovereenkomsten hebben vanaf het begin een commerciële betekenis gehad, namelijk het verschaffen van vangstmogelijkheden aan de communautaire vloot in ruil voor andere vangstmogelijkheden of voor een financiële vergoeding. Dit doet echter niets af aan het engagement van de Commissie om de visserijbestanden in de wateren van derde landen in stand te houden, zoals blijkt uit de bepalingen betreffende de vangstniveaus en de visserijvoorwaarden en uit de controleregelingen die in de overeenkomsten zijn opgenomen.

In het geval van de ACS-staten zijn de visserijovereenkomsten onderdeel van het totale beleid van de Gemeenschap ten aanzien van de betrokken landen, een onderdeel dat overeenkomstig artikel 130 V van het EG-Verdrag vanzelfsprekend verenigbaar moet zijn met het communautaire ontwikkelingsbeleid zoals dit in het ACS/EU-Verdrag is vastgelegd. Dit betekent dat de overeenkomst niet specifiek tot doel heeft de lokale visserijsector van het partnerland, met inbegrip van de ambachtelijke visserij, te ontwikkelen, doch deze ontwikkeling niet mag hinderen noch het voortbestaan van de sector in het gedrang mag brengen.

De overeenkomsten met de ACS-staten hebben een eigen logica, waaraan geen ontwikkelingsdoeleinden ten grondslag liggen. Centraal in het commerciële concept staan de wederzijdse concessies, waarbij naar een evenwicht tussen de vangstmogelijkheden die de Commissie verkrijgt en wat zij ervoor aan het partnerland betaalt, wordt gestreefd.

Het compensatiepakket bestaat hoofdzakelijk uit financiële vergoedingen, die door de Gemeenschap en door de reders in de vorm van vergunningsrechten worden betaald, maar daarnaast ook uit door de reders ondersteunde "prestaties met een ontwikkelingsdoel", zoals de aanmontering van zeelieden uit de ACS-landen, de verplichte aanlanding van de vangst in het betrokken land, het aan boord nemen van waarnemers enz., al naargelang de eisen die de andere partij bij de onderhandelingen formuleert.

Bij zuiver commerciële transacties geniet de andere partij de volledige vrijheid wat betreft de eindbestemming van de in het kader van de overeenkomst betaalde vergoedingen. Gewoonlijk gaat het grootste deel van de vergoeding naar de rijksbegroting en een deel daarvan naar specifieke maatregelen in de nationale visserijsector, naar wetenschappelijk visserijonderzoek, naar opleidingen, naar de controlediensten enz. De in het kader van de overeenkomsten uitgevoerde wetenschappelijke en opleidingsprogramma's hebben in de meeste landen de ontwikkeling van de betrokken sectoren gunstig beïnvloed en deze landen in staat gesteld een groot aantal in de diverse sectoren van de visserij-industrie actieve ingezetenen (vissers, waarnemers, wetenschappers, economen en technici voor de verwerkende industrie) op te leiden of bij te scholen. Een positieve ontwikkeling inzake de besteding van de vergoedingen is dat de nieuwe overeenkomst met Marokko bepaalt dat gedurende de vierjarige looptijd van de overeenkomst 30% van het totale financiële pakket moet worden gebruikt om de vooruitgang van de Marokkaanse visserijsector te bevorderen.

Voorts is te vermelden dat in de overeenkomsten thans meer en meer aandacht wordt geschonken aan het doeltreffender maken van de visserijcontrole, via waarnemersregelingen en inspectieprogramma's, de financiering van inspectiemiddelen in de partnerlanden en het opzetten in de Lid-Staten van specifieke inspectieprogramma's voor vaartuigen die in het kader van de overeenkomsten vissen.

DEEL II

BETEKENIS VAN DE OVEREENKOMSTEN VOOR DE PARTIJEN

Algemene doelstellingen

De sleutelpositie die de visserijovereenkomsten in het gemeenschappelijk visserijbeleid van de Gemeenschap bekleden, is toe te schrijven aan de nagestreefde doelstellingen. Deze doelstellingen - door de Raad in de onderhandelingsrichtsnoeren omschreven - betreffen in het bijzonder de directe en de afgeleide werkgelegenheid in de visserij en de aanverwante activiteiten, de hoogte en de stabiliteit van de vangstmogelijkheden voor de communautaire vloot, de veilige voorziening van de Gemeenschapsmarkt met visserijprodukten uit eigen bronnen en de functie van de overeenkomsten in het kader van het vlootstructuurbeleid.

2.1 De sociaal-economische aspecten

Eén van de belangrijkste motieven voor het aangaan van overeenkomsten was en is het sociaal-economische effect. Doordat zij de vangstmogelijkheden in de wateren van derde landen op peil houden of vergroten, waarborgen de overeenkomsten in de Gemeenschap de directe werkgelegenheid aan boord van vissersvaartuigen en de afgeleide werkgelegenheid in verwerkende bedrijven en aanverwante activiteiten aan de wal. Het voortbestaan van de overeenkomsten is bijgevolg vitaal voor de kustgemeenschappen die van de communautaire visserij afhankelijk zijn, te meer omdat deze gemeenschappen gewoonlijk deel uitmaken van economisch minder begunstigde regio's met nauwelijks of geen alternatieve bronnen van werkgelegenheid.

Naar schatting ongeveer 20 000 burgers van de Gemeenschap zijn direct werkzaam aan boord van de 1 300 vaartuigen die in het kader van de overeenkomsten vissen. Volgens voorzichtige schattingen, gebaseerd op regionale sociaal-economische studies, zorgt elke arbeidsplaats op zee voor één arbeidsplaats aan de wal, zodat de werkgelegenheid in de visserijindustrie en de ondersteunende activiteiten die met de overeenkomsten verband houden, op nog eens 20 000 arbeidsplaatsen kan worden becijferd. Deze dimensie blijkt het best uit de overeenkomst met Marokko, die alleen al goed is voor 8 000 directe arbeidsplaatsen aan boord van vissersvaartuigen.

De overeenkomsten stellen niet alleen de Gemeenschap in staat de werkgelegenheid uit te breiden of op peil te houden, maar hebben ook positieve effecten op de werkgelegenheid in de visserijsector van de ACS-partnerlanden: in sommige overeenkomsten is bepaald dat de vaartuigen uit de Gemeenschap een aantal lokale vissers, variërend naargelang van de grootte van het vaartuig, in dienst moeten nemen; de activiteiten van onze vaartuigen zorgen voor extra werkgelegenheid in de havens (scheepsherstdiensten, allerlei toeleveranciers en diensten), de vaartuigen moeten waarnemers aan boord nemen, bij de onderzoekinstellingen en inspectiediensten wordt additionele werkgelegenheid geschapen die rechtstreeks verband houdt met de werking van de overeenkomsten. En in de gevallen waarin communautaire vaartuigen verplicht zijn in de partnerlanden aan te landen, dragen zij bij tot de werkgelegenheid in de visverwerkende industrie van de betrokken landen.

2.2 De voorziening van de markten

Een ander belangrijk oogmerk van de visserijovereenkomsten is het veilig stellen van de voorziening van de markt van de Gemeenschap met eigen visserijprodukten. Deze markt is met een volume van ruim 9 miljoen ton (1993) de belangrijkste van de wereld. Er werd in dat jaar een volume van 3,6 miljoen ton met een waarde van 7 miljard ecu ingevoerd. Dit is meer dan de interne produktie van de Gemeenschap, die een waarde van 6 miljard ecu bij een volume van 6,7 miljoen ton vertegenwoordigde.

Het is voor de Gemeenschap bijgevolg zaak de instrumenten te benutten en te ontwikkelen die waarborgen dat het relatieve aandeel van de voorziening van haar markt uit communautaire bronnen op peil blijft. De visserijovereenkomsten en de ermee samenhangende vangsten in internationale wateren dragen voor ongeveer 25% aan de totale produktie van de Gemeenschap bij en zijn derhalve een essentieel middel om de voorziening van de Gemeenschapsmarkt te garanderen en het handelstekort voor visserijprodukten te verkleinen.

Er zij op gewezen dat dit tekort de jongste jaren, met name tussen 1988 en 1990, fors is opgelopen en in waarde bijna 54% van de markt bedraagt. Deze ontwikkeling is te verklaren door de uitbreiding van de markt als zodanig ten gevolge van de toetreding van Spanje en Portugal in 1986 en door de felle stijging van de vraag naar visserijprodukten in de periode van 1983 tot 1990 (consumptie per inwoner van 15 naar 22 kg).

Het probleem van de bevoorrading van de Gemeenschapsmarkt uit communautaire bronnen raakt ook steeds nadrukkelijker de visverwerkende industrie - 110 000 werknemers en 2 500 tot 3 000 ondernemingen -, die voor haar grondstoffen niet te sterk van invoer uit derde landen afhankelijk mag worden.

De Gemeenschap heeft met het externe visserijbeleid en het ontwikkelingsbeleid een systeem geïnstalleerd op grond waarvan aan partners op visserijgebied uit de ACS-landen, Marokko en Groenland aanzienlijke handelsvoordelen worden verleend. De visserijprodukten uit de ACS-landen kunnen vrij van douanerechten in de Gemeenschap worden ingevoerd en de meeste Marokkaanse visserijprodukten genieten een soortgelijke voorkeursbehandeling. Ook in het kader van de overeenkomsten met Argentinië en met Groenland zijn tariefconcessies

voor visserijprodukten uit die landen toegestaan die in feite *erga omnes* gelden. De geleidelijke internationale afbraak van de douanebarrières in aansluiting op de Uruguay-ronde zal evenwel leiden tot een grotere openheid van de wereldmarkten en buitenlandse operatoren zullen op de Gemeenschapsmarkt kunnen mededingen met kosten die in sommige gevallen aanmerkelijk lager zijn dan die van hun communautaire concurrenten.

Voorts voorzien sommige overeenkomsten in de verplichting voor de vaartuigen van de Gemeenschap om hun vangsten aan te voeren in een haven van het partnerland of wordt dit aangemoedigd. Deze verplichte en vrijwillige aanlandingen, bijvoorbeeld van hoogwaardige soorten die voor verwerking en uitvoer, alsmede voor binnenlandse consumptie in aanmerking komen, bevorderen de economische activiteit en de werkgelegenheid in de betrokken landen.

2.3 De visbestanden

De overeenkomsten van de Gemeenschap kenmerken zich onder andere door de bijzondere aandacht voor de instandhouding en het rationeel beheer van de visbestanden. In overeenstemming met de internationale rechtsbeginselen en het VN-Zeerechtverdrag is het het partnerland, en niet de Gemeenschap, dat bepaalt of er overschotten zijn en op grond daarvan de hoogte van de toegekende vangstmogelijkheden vaststelt, alsook de voorwaarden waaronder de verschillende vloten, o.a. die van de Gemeenschap, mogen vissen. Het beoordelen van de situatie waarin de bestanden zich bevinden, is een zaak van de bevoegde kuststaat. In onze overeenkomsten wordt het verrichten van onderzoek inzake de bestanden actief aangemoedigd. Bij onderhandelingen over de verlenging van bestaande overeenkomsten wordt dan ook vaak uitgegaan van wetenschappelijke gegevens die zijn verkregen in het kader van door de Gemeenschap gefinancierde programma's. De jongste jaren heeft de Gemeenschap, in gevallen waarin de vastgestelde vangstniveaus wezen op problemen met bepaalde onder overeenkomsten vallende bestanden, eenzijdig stappen gezet om de vangstmogelijkheden te verlagen en de betrokken bestanden te beschermen.

De visserijzones waar de vaartuigen van de Gemeenschap opereren, zijn zo afgebakend dat er geen interferentie optreedt met de ambachtelijke vissers van de partnerlanden en wanneer deze laatste zelf over een industriële vloot beschikken, wordt met de behoeften daarvan rekening gehouden bij de vaststelling van de aan de Gemeenschap toegekende vangstmogelijkheden. De meeste ACS-landen waarmee de Gemeenschap overeenkomsten heeft gesloten, hebben evenwel geen eigen industriële vloot van betekenis, zodat de Gemeenschap daar bestanden exploiteert die anders ongebruikt zouden blijven of vaak clandestien zouden worden bevestig door vaartuigen van andere landen. Het ene noch het andere is in het belang van het betrokken ACS-land.

De aanwezigheid van de communautaire vloot is, in tegenstelling tot die van derde landen aan regels en voorwaarden gebonden en in de ACS-landen onderworpen aan duidelijke vergunningsstelsels, die voorzien in controles op de activiteit van de vaartuigen, de aanwezigheid van waarnemers aan boord en inspecties op zee en in de havens, alsmede aan bij de overeenkomsten vastgestelde technische voorschriften betreffende onder meer de zones waar mag worden gevist, het vistuig dat is toegestaan en de geoorloofde maaswijdten van de netten.

De Commissie stelt zich in toenemende mate ten doel - zowel in de wateren van de Gemeenschap als in die van de ACS-partnerlanden - te garanderen dat van de in het kader van de onderhandelingen zorgvuldig uitgewerkte instandhoudings- en technische maatregelen door de communautaire vaartuigen worden nageleefd. Daarvoor wordt in de overeenkomsten voorzien in financiële middelen om de partnerlanden in staat te stellen hun inspectiediensten te versterken. Ook de introductie van nieuwe systemen (op basis van satelliettechnologie) zal het mogelijk maken meer en efficiënter te controleren. Dit instrument zou in combinatie met de aanwezigheid van waarnemers aan boord, de kwaliteit van de controles aanzienlijk moeten verbeteren. Tevens hebben de Lid-Staten specifieke inspectieprogramma's gericht op de vaartuigen die in het kader van bepaalde overeenkomsten opereren en is een administratieve samenwerking met de inspectiediensten van de partnerlanden georganiseerd.

2.4 De benutting van de overeenkomsten

De overeenkomsten worden gesloten om de vloot van de Gemeenschap *mogelijkheden* te verschaffen in de wateren van een aantal landen. De mate waarin deze effectief worden gebruikt, zal voor elke overeenkomst anders zijn. Dit aspect kan worden bekeken onder twee verschillende invalshoeken: de vangstmogelijkheden en de effectieve vangsten.

De hoogte van de bij een overeenkomst verleende vangstmogelijkheden is afhankelijk van diverse factoren, in het bijzonder het door de wederpartij gevoerde visserijbeleid, de situatie van de visbestanden en de door de Lid-Staten voor hun vaartuigen aangevraagde hoeveelheden. Bij het bepalen van de mate van benutting van de vangstmogelijkheden moet rekening worden gehouden met de doelsoort waarop wordt gevist. Er moeten twee situaties worden onderscheiden. In de eerste (tonijn en zwaardvis) worden de vangstmogelijkheden vastgesteld in een aantal vaartuigen dat vergunning krijgt om te vissen. Bij het aanvragen van vergunningen houden de reders rekening met het sterk migrerende karakter van de genoemde soorten, d.w.z. dat zij trachten in het gehele trekgebied actief te zijn. De tweede situatie betreft de demersale visserij, waarbij de vangstmogelijkheden worden uitgedrukt in een brutoregister-tonnage dat op een bepaald tijdstip in de wateren van het partnerland aanwezig mag zijn.

De mate van benutting van de vangstmogelijkheden zal in de periode dat de overeenkomst loopt niet altijd gelijk blijven, afhankelijk van een aantal factoren zoals de hoogte van de vergunningsrechten, de vangsten, de marktprijzen van de gevangen soorten, de weersomstandigheden, de toestand van de zee enz. Er zij op gewezen dat de Lid-Staten en de reders geen sanctie oplopen voor onvolledig gebruik van de toegestane vangstmogelijkheden, te meer daar de reders doorgaans per kwartaal de vergunningsrechten vereffen.

De tweede invalshoek is die van het resultaat van de visserijactiviteiten, m.a.w. de effectieve vangsten van communautaire vaartuigen. Het verkrijgen van gegevens van de Lid-Staten over de vangsten van hun vaartuigen in de wateren van landen, in het bijzonder de ACS-staten, waarmee de Gemeenschap een overeenkomst heeft, is voor de Commissie een strijd van jaren geweest. Een verordening (3151/87) die dit moest bewerkstelligen, werd in 1989 door het Hof van Justitie vernietigd. Pas in 1993 werden de Lid-Staten verplicht (controleverordening

2847/93) om met name ook op de activiteiten van hun vissersvaartuigen in de wateren van derde landen toezicht uit te oefenen, zodat de Commissie maar sedert korte tijd op regelmatige basis over die activiteiten wordt geïnformeerd. De Commissie is van oordeel dat op het gebied van nauwkeurigheid en regelmatigheid van de vangstmeldingen van communautaire vaartuigen die in het kader van overeenkomsten vissen, verdere verbetering noodzakelijk is.

Omdat de tonijn over grote afstanden trekt en zich zowel in internationale wateren als in de wateren van partnerlanden ophoudt, geldt voor de visserij op deze soort een afzonderlijk meldingssysteem. Elk vaartuig dat op tonijn vist, vult dagelijks een vangstaangifte in en stuurt deze op naar het nationaal wetenschappelijk instituut van zijn Lid-Staat. De Commissie ontvangt per vaartuig een jaarlijkse vangstaangifte. Deze aangiften vormen de basis voor de betalingen aan de partnerlanden betreffende het gedeelte van de vangst dat in hun wateren is gedaan.

2.5 De vissersvloten

De visserijactiviteiten in de wateren van derde landen in het kader van de overeenkomsten dragen bij tot een geringere visserijdruk op de bestanden in de communautaire wateren. Bij de visserij onder de overeenkomsten met Marokko en de ACS-landen zijn 1 000 vaartuigen betrokken en gemiddeld nog eens 300 vaartuigen vissen op basis van overeenkomsten in de wateren van Noorwegen, Groenland enz. De jarenlange aanwezigheid van de communautaire vloot in hun wateren in het kader van overeenkomsten van de eerste generatie heeft de partnerlanden de mogelijkheden doen inzien voor ontwikkeling van de eigen vloot en tot een overdracht van know-how en ervaring geleid. Deze ontwikkeling ging in sommige wateren gepaard met een vermindering van de vangstmogelijkheden voor de communautaire vloot.

De overeenkomsten van de tweede generatie, die de oprichting van gemengde vennootschappen en tijdelijke samenwerkingsverbanden omvatten, hebben een weerslag op het vlootstructuurbeleid van de Gemeenschap. In het kader van dergelijke gemengde vennootschappen worden vissersvaartuigen immers definitief van de Gemeenschapvloot naar de vloot van het partnerland overgeheveld. Onze partners kunnen aldus hun vloot moderniseren en de vloot van de Gemeenschap wordt ingekrompen. Wanneer een gemengde vennootschap wordt opgericht voor de visserij op niet-overschotbestanden, dient het uit de Gemeenschap overgebrachte vaartuig een bestaand, in die visserij actief, vaartuig te vervangen, zodat de totale visserij-inspanningen niet toenemen.

Met betrekking tot de overeenkomsten met ACS-landen is te vermelden dat de vangstmogelijkheden die aan de vaartuigen van de Gemeenschap worden verleend, gewoonlijk betrekking hebben op overschotbestanden, waarvoor de eigen vloten van de partners te weinig capaciteit in huis hebben en die anders niet of door concurrerende, voornamelijk Aziatische verre-visserijvloten zouden worden geëxploiteerd.

Het is een feit dat de vloten van vele van 's werelds belangrijkste visserijnaties te kampen hebben met overcapaciteit, d.w.z. te veel vaartuigen voor de beschikbare visbestanden. Er worden momenteel inspanningen geleverd om de vloten in te krimpen en het lijkt geen twijfel dat dit proces, niet alleen in de Gemeenschap maar wereldwijd, nog enige tijd zal doorgaan. De overcapaciteit vormt een bedreiging voor de lange-termijnexploitatie van de visbestanden en voor voor de economische levensvatbaarheid van vele vaartuigen. Om de visserijsector een toekomst te garanderen, moeten de vloten worden gereduceerd tot op het niveau waarbij de maximale visserij-inspanning die zij gezamenlijk kunnen leveren in evenwicht is met de maximale duurzame produktie van de visbestanden. Deze trend, gekoppeld aan de toename van de vloten in sommige ontwikkelingslanden, heeft uiteraard gevolgen voor het visserijbeleid van de Gemeenschap en voor de overeenkomsten.

DEEL III

Vooruitzichten

Op wereldschaal tekent zich een nieuw juridisch kader voor de visserij af. Het bestaat uit het VN-Zeerechtverdrag, de VN-Overeenkomst over de grensoverschrijdende en de over grote afstanden trekkende visbestanden en de op vrijwillige basis toe te passen FAO-Gedragscode voor een verantwoorde visserij. De Gemeenschap heeft aan de totstandkoming van deze instrumenten in belangrijke mate meegewerkt en moet als verantwoordelijke visserij-entiteit dezelfde ijver aan de dag leggen waar het de tenuitvoerlegging betreft.

Het spreekt vanzelf dat de communautaire visserijovereenkomsten niet om de hierboven geschetste ontwikkelingen heen kunnen. Dit voor het gemeenschappelijk visserijbeleid wezenlijke instrument moet zich aan de nieuwe internationale omstandigheden en regels kunnen aanpassen. De visserijsector zal de ogen van het publiek blijvend op zich gericht weten. Die aandacht geldt ook voor de inhoud van visserijovereenkomsten. Daarom moeten deze verantwoorde visserijpraktijken voorschrijven en de voordelen op een evenwichtige manier verdelen, en wel zodanig dat dit ook bij het publiek zo overkomt.

De toekomstige ontwikkeling van de visserijovereenkomsten is echter van diverse factoren afhankelijk.

In de eerste plaats zijn er de beschikbare begrotingsmiddelen, die in belangrijke mate bepalen in welke richting het beleid evolueert. Bij de huidige begrotingssituatie is er gezien de kosten van de lopende overeenkomsten weinig ruimte om nieuwe akkoorden te sluiten en kan de verlenging van sommige andere zelfs in het gedrang komen. Ten tweede zijn er de nieuwe, op duurzame exploitatie van de visbestanden gerichte internationale beheersmaatregelen en -strategieën en de ontwikkeling van de eigen visserij-industrie (vloten, verwerkingsinfrastructuur, havens) bij de partnerlanden. Deze elementen kunnen kleinere vangstmogelijkheden voor de Gemeenschapsvloot tot gevolg hebben.

De Commissie is van mening dat het korte- en middellange-termijnbeleid ten aanzien van de visserijovereenkomsten moet worden gedifferentieerd uitgaande van de voor elke overeenkomst specifieke visserijsituatie.

Wat in de eerste plaats de overeenkomsten op basis van wederkerigheid (quota's voor quota's) betreft, die in sommige gevallen in een gezamenlijk beheer van de bestanden voorzien, pleit de Commissie voor handhaving vanwege de cruciale rol ervan als beheersinstrument in het kader van het GVB en vanwege de evenwichte quoteringen.

Wat het eventuele aangaan van overeenkomsten met nieuwe partnerlanden betreft, is de Commissie de mening toegedaan dat hierbij voornamelijk het tweede-generatiemodel, dat met name de bevordering van gemengde vennootschappen en tijdelijke samenwerkingsverbanden omvat, zal worden aangehouden. Voor zover beide partijen hierbij gebaat zijn, zou deze aanpak ook kunnen worden gevolgd bij de eventuele verlenging van bestaande overeenkomsten. De Argentinië-overeenkomst heeft de voordelen van dit model aangetoond, in het bijzonder bij partnerlanden met een goed ontwikkelde visserijsector, zoals in Latijns-Amerika, zuidelijk Afrika en Nieuw-Zeeland. Met het benadrukken van de op partnerschap gebaseerde verhouding tussen de Gemeenschap en de wederpartij, en dit niet alleen wat betreft de eigenlijke vangstfase, wordt erkend dat nauwere verstrengeling van de respectieve visserijsectoren de basis kan zijn voor een wederzijds voordelige, langdurige, levensvatbare visserijrelatie.

Tot slot zijn er de overeenkomsten op basis van financiële compensatie door de Gemeenschap, met name die met Marokko, Groenland en de ACS-landen, gewoonlijk bestempeld als zijnde "van de eerste generatie". De politieke en sociaal- economische betekenis van deze overeenkomsten voor de Gemeenschap, in termen van werkgelegenheid, marktvoorziening enz., is in Deel II reeds aangetoond.

De budgettaire positie van het onderdeel "visserijovereenkomsten" is in het GVB thans zodanig dat met betrekking tot het sluiten van nieuwe en het verlengen van lopende overeenkomsten andere criteria moeten gelden. De financiële realiteit is, dat de Gemeenschap eventueel zal moeten overwegen sommige akkoorden te schrappen om haar financiële inspanningen te concentreren op het uitbouwen van die welke voor de communautaire reders de grootste attractiviteit bezitten.

Wat dit laatste betreft, is de benuttingsgraad van de akkoorden, gemeten in aantallen door de reders aangevraagde vergunningen, een nuttige indicator. Zo kan onder andere worden geconstateerd dat sommige akkoorden op grote schaal onderbenut zijn en de communautaire vissers maar matig interesseren.

Voor de korte en middellange termijn moet de Commissie derhalve verschillende opties in overweging nemen:

a) inkrimping van de vloot in de niet-communautaire wateren versneld uitvoeren

Het opvangen van de gevolgen daarvan voor de betrokken vaartuigen, die niet aan hun lot mogen worden overgelaten, vergt bepaalde middelen, o.a. extra geld bovenop de middelen die reeds zijn geprogrammeerd ten behoeve van structurele maatregelen, om de omschakeling of de sloop te vergemakkelijken en een terugkeer in de communautaire wateren, waar reeds overcapaciteit moet worden weggewerkt, te vermijden.

De keerzijde daarvan is een nog grotere externe afhankelijkheid wat betreft de voorziening van de Gemeenschapsmarkt met visserijprodukten, die momenteel al 54% bedraagt, en aanzienlijke negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid, met name in de reeds hard getroffen kustregio's van de Gemeenschap die van de visserij afhankelijk zijn.

b) de voor de sector als geheel minst "attractieve" overeenkomsten opzeggen

Hiervoor lijken op het eerste gezicht enkele overeenkomsten in aanmerking te komen. De vrijkomende bedragen zouden kunnen worden gebruikt ten gunste van andere overeenkomsten met een veel groter sociaal-economisch rendement. Bij de evaluatie behoort echter ook rekening te worden gehouden met een aantal niet-kwantificeerbare elementen, zoals de aard van de banden die tussen de Gemeenschap en het (de) betrokken land(en) bestaan of de samenhang met het beleid dat de Gemeenschap voert inzake het beheer van en de controle op de activiteiten van de verre vloten van de Lid-Staten.

c) de financiële inspanningen concentreren op de meest interessante overeenkomsten

Deze optie, die op de hierboven uiteengezette gedachte aansluit, houdt in dat het overleg over de verlenging van bestaande overeenkomsten wordt aangegrepen om de verhouding tussen het financiële pakket en het werkelijke belang voor de sector te optimaliseren. Voor de toekomst betekent dit dat de Gemeenschap nog uitsluitend geldelijke verplichtingen zou aangaan voor de financiële compensaties in het kader van overeenkomsten en niet meer voor andere acties, van welke aard ook. Het zou tevens de bedoeling zijn de beschikbare begrotingsmiddelen te herverdelen ten gunste van de bestaande of te sluiten overeenkomsten met het grootste potentieel.

d) de huidige kostenverdeling herzien

Momenteel is het zo dat de kosten van de visserijovereenkomsten hoofdzakelijk door de Gemeenschap worden gedragen. Bij deze optie zouden de reders en/of de Lid-Staten zelf een groter deel van de kosten voor hun rekening nemen. Naast een financieel effect, zou deze maatregel ook een positieve weerslag op de benuttingsgraad van sommige overeenkomsten kunnen hebben.

ISSN 0254-1513

COM(96) 488 def.

DOCUMENTEN

NL

03 11

Catalogusnummer : CB-CO-96-496-NL-C

ISBN 92-78-09797-7

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg